

ແບບຮຽນຂັ້ນຕົ້ນຂອງການແຂ່ງຂັນສໍາລັບຜູ້ຝຶກສາອາຊຽນ

ຖືກພັດທະນາໃຫ້ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງໂຄງການປະຕິບັດນໍາໃຊ້ກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນຂອງ AANZFTA (AANZFTA Competition Law Implementation Program)

ຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານໃນບໍລິບົດຂອງກໍລະນີກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນ

1. ຄໍານໍາ

- 1.1. ແບບຮຽນຂັ້ນຕົ້ນສະບັບນີ້ມີຈຸດປະສົງເພື່ອ:
  - a. ເປັນເອກະສານທີ່ອີງໃສ່ຫຼັກຖານເພື່ອໃຫ້ສະມາຊິກຝ່າຍຕຸລາການຂອງປະເທດສະມາຊິກຢູ່ໃນສະມາຄົມປະຊາຊາດອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້ (Association of Southeast Asian Nations ('ASEAN')) ໄດ້ນໍາໃຊ້;
  - b. ສະໜອງຄູ່ມືຝຶກປະຕິບັດ ແລະ ໃຫ້ຄວາມຮູ້ແກ່ຜູ້ຝຶກສາ ໂດຍໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນກັບຄວາມທ້າທາຍ ແລະ ບັນຫາທີ່ພົບພໍ້ໃນການປະເມີນຫຼັກຖານທີ່ຊັບຊ້ອນຢ່າງຊ່ຽວຊານ ຕາມແນວທາງການຕັດສິນ ແລະ ທົບທວນການຕັດສິນ ຢູ່ພາຍໃຕ້ກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນຢູ່ໃນປະເທດສະມາຊິກຂອງ (Member States) ອາຊຽນ (ASEAN); ແລະ
  - c. ຊ່ວຍພັດທະນານິຕິກຳກ່ອນກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນ ເຊິ່ງເພີ່ມຄວາມແນ່ນອນດ້ານກົດໝາຍ, ສິ່ງເສີມປະສິດທິພາບ ແລະ ສະໜັບສະໜູນຄວາມສະໜໍາສະໜີ ແລະ ຄວາມສາມາດຄາດການໄດ້ພາຍໃນປະເທດສະມາຊິກ ASEAN ແລະ ໃນທີ່ສຸດແລ້ວກໍປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການກຳນົດນະໂຍບາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນທີ່ເຂັ້ມແຂງ.
1. ແບບຮຽນຂັ້ນຕົ້ນຖືກພັດທະນາໃນບໍລິບົດທີ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ຂັ້ນຕອນຕ່າງໆຂອງການພັດທະນາກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນຢູ່ໃນປະເທດສະມາຊິກ ASEAN. ມັນບໍ່ໄດ້ມີເຈດຕະນາທີ່ຈະໃຫ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນທີ່ສະເພາະເຈາະຈົງຂອງປະເທດໃດໜຶ່ງ.
2. ແບບຮຽນຂັ້ນຕົ້ນສະບັບນີ້ຖືກພັດທະນາໂດຍຜູ້ຝຶກສາໃນສານກາງແຫ່ງອົດສະຕາລີ ໃຫ້ແກ່ຜູ້ຝຶກສາໃນປະເທດສະມາຊິກ ASEAN ໂດຍຮ່ວມມືກັນຢ່າງໃກ້ຊິດກັບ OECD. ມັນແມ່ນໜຶ່ງໃນຊຸດແບບຮຽນຂັ້ນຕົ້ນກ່ຽວກັບກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນ ເຊິ່ງຖືກພັດທະນາໂດຍການລິເລີ່ມຂອງ ຄະນະກຳມະການຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນເຂດການຄ້າເສລີລະຫວ່າງອາຊຽນ-ອົດສະຕາລີ-ນິວຊີແລນ (ASEAN Australia New Zealand Free Trade Area Competition Committee) ໃຫ້ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງ ໂຄງການປະຕິບັດນໍາໃຊ້ກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນ (Competition Law Implementation Program ('CLIP')).

2. ບົດບາດປົກກະຕິຂອງຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານໃນກໍລະນີກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນ

- 2.1. ໃນຫຼາຍເຂດອຳນາດ, ລວມທັງ ASEAN, ສານປະສົບກັບບັນຫາກ່ຽວກັບກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນໂດຍຕົ້ນຕໍແມ່ນໃນບໍລິບົດຂອງການທົບທວນຈາກຝ່າຍຕຸລາການກ່ຽວກັບການຕັດສິນໃຈໂດຍເຈົ້າໜ້າທີ່ຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນ. ມີການທົບທວນຈາກຝ່າຍຕຸລາການສອງປະເພດຕົ້ນຕໍທີ່ສານອາດຈະຕ້ອງດຳເນີນການ. ປະເພດທຳອິດຂອງການທົບທວນແມ່ນກ່ຽວຂ້ອງກັບການຕັດສິນວ່າຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ ຫຼື ບໍ່. ສິ່ງນີ້ອາດຈະຕ້ອງມີການກວດສອບຄວາມຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍຂອງການກະທຳຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ໂດຍອີງໃສ່ຜົນຖານທີ່ຈຳກັດສະເພາະ ເຊິ່ງໂດຍປົກກະຕິແລ້ວຈະແມ່ນຄວາມຖືກຕ້ອງ ຫຼື ບໍ່ຖືກຕ້ອງທາງດ້ານກົດໝາຍ, ຄວາມສົມເຫດສົມຜົນ ຫຼື ຄວາມບໍ່ສົມເຫດສົມຜົນ ຫຼື ຄວາມຖືກຕ້ອງ ຫຼື ບໍ່ຖືກຕ້ອງຂອງການກະທຳທີ່ຖືກໂຕ້ແຍ້ງໃນຂະບວນການ. ການທົບທວນບົນຜືນຖານເຫຼົ່ານັ້ນທີ່ຍັງສາມາດລວມເຖິງການກວດສອບຂໍ້ເທັດຈິງ ແລະ ຫຼັກຖານທີ່ມີລາຍລະອຽດຢ່າງເປັນທຳ ແລະ ຄວາມໝາະສົມຂອງການກະທຳທີ່ເກີດຂຶ້ນບົນຜືນຖານເຫຼົ່ານັ້ນ. ການທົບທວນຈາກຝ່າຍຕຸລາການຍັງສາມາດເປັນຄຸນຄວາມດີໄດ້ເຊັ່ນ: ທາດແທ້ຂອງການກະທຳ ຫຼື ການຕັດສິນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການປະເມີນຄວາມຖືກຕ້ອງຄືນໃໝ່ຢ່າງຄົບຖ້ວນ. ຂອບເຂດການພິຈາລະນາຄຸນຄວາມດີຄືນໃໝ່ທີ່ສາມາດໄດ້ຮັບອະນຸຍາດແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນລະຫວ່າງເຂດອຳນາດ.
- 2.2. ການທົບທວນຈາກຝ່າຍຕຸລາການທັງສອງປະເພດ, ພ້ອມທັງກໍລະນີອື່ນໆທີ່ອາດກ່ຽວຂ້ອງກັບບັນຫາທາງກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນອາດຈະຮຽກຮ້ອງໃຫ້ສານກຳນົດຕະຫຼາດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຫຼື ປະເມີນຜົນກະທົບຂອງການແຂ່ງຂັນ. ດ້ວຍເຫດນັ້ນ, ສິ່ງນີ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ສານນຳໃຊ້ແນວຄວາມຄິດທາງເສດຖະສາດ ແລະ ເສດຖະກິດ, ພ້ອງທັງມີວິທີການສະເພາະດ້ານເຕັກນິກ ຫຼື ອຸດສະຫະກຳ, ເຖິງແມ່ນວ່າອາດຈະຕ້ອງມີຄວາມຊັບຊ້ອນໃນການວິເຄາະທີ່ແຕກຕ່າງກັນໂດຍຂຶ້ນກັບກໍລະນີ. ສິ່ງນີ້ອາດຈະບໍ່ຈຳເປັນໃນທຸກກໍລະນີ. ແນວຄວາມຄິດທາງເສດຖະກິດສາມາດຊ່ວຍແຈ້ງການກວດກາຂອງບັນຫາສະເພາະໃນໜຶ່ງທີ່ຄະດີທີ່ນຳສະເໜີ ແລະ ຊ່ວຍໃຫ້ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບຂຸດຂໍ້ເທັດຈິງທີ່ຊັບຊ້ອນ. ຕົວຢ່າງ: ກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນປະກອບມີແນວຄວາມຄິດເຊັ່ນ: "ຕະຫຼາດ (market)", "ການຈຳກັດການແຂ່ງຂັນ (restriction of competition)", "ການຍຶດຊັບສິນທີ່ຈຳນອງ (foreclosure)", "ການສວຍໃຊ້ອຳນາດ (abuse of dominance)" ແລະ ອື່ນໆ ເຊິ່ງອາດຈະບໍ່ຄຸ້ນເຄີຍຕໍ່ຜູ້ພິພາກສາທີ່ຈັດການກັບກໍລະນີໃນຮູບແບບອື່ນໆ. ບັນດາແນວຄວາມຄິດເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນບໍ່ສາມາດຕີຄວາມໂດຍເບິ່ງທີ່ຄວາມໝາຍທຳມະດາຂອງຄຳເວົ້າ ແຕ່ຕ້ອງມີຄວາມເຂົ້າໃຈດ້ານເສດຖະສາດທີ່ຮັບຮອງ ແລະ ແຈ້ງແນວຄວາມຄິດເຫຼົ່ານີ້. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ແນວຄວາມຄິດເຫຼົ່ານີ້ອາດຈະຜັດທະນາໄປຕາມເວລາຍ້ອນການວິໄຈທາງເສດຖະກິດຍິ່ງຜັດທະນາຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບບົດບາດຂອງການແຂ່ງຂັນເພື່ອຊ່ວຍໃນວຽກງານຕະຫຼາດ.
- 2.3. ສະນັ້ນ, ມາດຖານທາງດ້ານເສດຖະກິດມີບົດບາດສຳຄັນໃຈກາງໃນນະໂຍບາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນ ແລະ ການບັງຄັບໃຊ້ ແລະ ການຕີຄວາມໝາຍກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນ, ຜູ້ພິພາກສາອາດຈະໄດ້ຮັບຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອຈາກການພິຈາລະນາແນວຄວາມຄິດ ແລະ ຫຼັກຖານທາງເສດຖະກິດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ.
- 2.4. ຜູ້ພິພາກສາອາດຈະໄດ້ຮັບປະໂຫຍດຈາກການອະທິບາຍຂອງຜູ້ຊ່ຽວຊານທີ່ເປັນກາງ ແລະ ການຕີຄວາມໝາຍຂອງແນວຄວາມຄິດທາງເສດຖະກິດ ແລະ ຄວາມຊ່ຽວຊານໃນອຸດສະຫະກຳ, ເຊິ່ງກ່ຽວຂ້ອງຕໍ່ຄຳຖາມ ຫຼື ບັນຫາໃດໜຶ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນກໍລະນີກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນ.
- 2.5. ບົດບາດເບື້ອງຕົ້ນຂອງຜະຍານທີ່ຊ່ຽວຊານໃນກໍລະນີກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນແມ່ນການຊ່ວຍເຫຼືອສານ

ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Area (AANZFTA)
Economic Cooperation Support Program (AECSP)

ໂດຍໃຫ້ຈຸດປະສົງ ແລະ ຄວາມຄິດເຫັນທີ່ເປັນກາງກ່ຽວກັບຄໍາຖາມ ຫຼື ບັນຫາທີ່ຢູ່ພາຍໃນຂະແໜງຄວາມຮູ້ ວິຊາການຂອງຜູ້ຊ່ຽວຊານ. ບົດບາດຂອງສານແມ່ນການປະເມີນຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານ ແລະ ຫາຂໍ້ສະຫຼຸບ ດ້ວຍຕົນເອງກ່ຽວກັບຄໍາຖາມຂໍ້ແທ້ຈິງ ແລະ ກົດໝາຍ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຄວາມຮັບຜິດຊອບທີ່ຊັດເຈນຂອງ ສານແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໃນແຕ່ລະເຂດອໍານາດ ແລະ ມີຄວາມແຕກຕ່າງໃນການນໍາໃຊ້ຂອງຜູ້ຊ່ຽວຊານ ແລະ ໃນຄວາມສໍາພັນລະຫວ່າງຜູ້ພິພາກສາ ແລະ ຜູ້ຊ່ຽວຊານ ທົ່ວເຂດອໍານາດ. ໃນເຂດອໍານາດຂອງທັງ ກົດໝາຍປະເພນີ ແລະ ກົດໝາຍແຜ່ງ, ຜູ້ພິພາກສາມີຄວາມຮັບຜິດຊອບເດັດຂາດໃນການປະເມີນຫຼັກຖານຈາກ ຜູ້ຊ່ຽວຊານ. ຄວາມແຕກຕ່າງຕົ້ນກ່ຽວຂ້ອງກັບວິທີການນໍາສະເໜີຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານ ແລະ ຜູ້ພິພາກສາມີ ອໍານາດຄວບຄຸມຫຼາຍສໍາໃດຕໍ່ການສ້າງຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານ. ໃນລະບົບກົດໝາຍປະເພນີ, ມັນແມ່ນໜ້າທີ່ ຂອງຝ່າຍຕ່າງໆທີ່ຈະນໍາສະເໜີ ແລະ ຄັດຄ້ານນຫຼັກຖານ ແລະ ບົດບາດຂອງຜູ້ພິພາກສາໃນຂັ້ນຕອນນີ້ໂດຍຕົ້ນຕໍ ແມ່ນການຄວບຄຸມຫຼັກຖານທີ່ຝ່າຍຕ່າງໆນໍາສະເໜີເປັນທີ່ຍອມຮັບ ຫຼື ບໍ່. ໃນທາງກົງກັນຂ້າມໃນເຂດອໍານາດ ກົດໝາຍແຜ່ງ, ມັນເປັນເລື່ອງປົກກະຕິຫຼາຍກວ່າທີ່ຜູ້ພິພາກສາຈະຕັດສິນວ່າ ຄວນນໍາສະເໜີຫຼັກຖານຈາກຜູ້ ຊ່ຽວຊານໃດ ແລະ ເລືອກຜູ້ຊ່ຽວຊານ.

- 2.6. ໃນທົ່ວໂລກ, ບົດບາດຂອງພະຍານທີ່ຊ່ຽວຊານບໍ່ແມ່ນເພື່ອເຮັດໜ້າທີ່ເປັນຜູ້ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ກັບຝ່າຍໃດ ໜຶ່ງ. ບໍ່ວ່າຜູ້ໃດກໍຕາມທີ່ຈ້າງບໍລິການຂອງພວກເຂົາ, ໜ້າທີ່ສໍາຄັນຂອງພະຍານທີ່ຊ່ຽວຊານແມ່ນເພື່ອຊ່ວຍເຫຼືອ ສານ.
- 2.7. ຄວາມຊັບຊ້ອນຂອງຫຼັກຖານທາງເສດຖະກິດ ແລະ ຄວາມກັງວົນກ່ຽວກັບຄວາມເປັນກາງຂອງພະຍານທີ່ຊ່ຽວຊານ ໄດ້ສ້າງຄວາມທ້າທາຍກ່ຽວກັບວິທີການຈັດການ ແລະ ປະເມີນຫຼັກຖານດັ່ງກ່າວ. ຄວາມທ້າທາຍດັ່ງກ່າວຈະນໍາໄປ ສູ່ການພັດທະນາເຕັກນິກຄຸ້ມຄອງຄະດີທົ່ວຫຼາຍເຂດອໍານາດ, ລວມທັງກົດລະບຽບທີ່ກ່ຽວກັບ:
  - a. ຄຸນສົມບັດຂອງຜູ້ຊ່ຽວຊານ;
  - b. ຄວາມສາມາດຍອມຮັບໄດ້ຂອງຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານ;
  - c. ການກວດສອບຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານ; ແລະ
  - d. ການແຕ່ງຕັ້ງຜູ້ຊ່ຽວຊານຮ່ວມ ຫຼື ຜູ້ຊ່ຽວຊານທີ່ສານແຕ່ງຕັ້ງ.
- 2.8. ມັນຍັງເຮັດໃຫ້ເກີດການໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຂອງສານທີ່ມີແຫຼ່ງຊ່ຽວຊານທາງເສດຖະກິດພາຍໃນ ແລະ ຄວາມພະຍາຍາມທີ່ຈະພັດທະນາສະມັດຕະພາບ ແລະ ຄວາມຊ່ຽວຊານດ້ານເຕັກນິກຂອງຜູ້ພິພາກສາການ ແຂ່ງຂັນ.
- 2.9. ເຂດອໍານາດສານທີ່ແຕກຕ່າງກັນໄດ້ນໍາໃຊ້ວິທີການທີ່ແຕກຕ່າງໃນການຄຸ້ມຄອງກໍລະນີຂອງຫຼັກຖານຈາກຜູ້ ຊ່ຽວຊານ. ແບບຮຽນຂັ້ນຕົ້ນນີ້ສົນທະນາເຖິງຄວາມເຂົ້າໃຈຈໍານວນໜຶ່ງທີ່ໂດຍຕົ້ນຕໍແມ່ນເກີດຈາກປະສົບການຂອງ ຜູ້ພິພາກສາໃນອິດສະຕາລີ ເຊິ່ງອາດຈະກ່ຽວຂ້ອງກັບສະມາຊິກຝ່າຍຕຸລາການໃນລັດທີ່ເປັນສະມາຊິກຂອງ ASEAN.
- 2.10. ສໍາລັບບົດບາດຂອງພະຍານທີ່ຊ່ຽວຊານແມ່ນເພື່ອຊ່ວຍສານ, ມັນເປັນເລື່ອງປົກກະຕິໃນທົ່ວໂລກທີ່ສານຈະ ສາມາດອອກຄໍາສັ່ງການແຕ່ງຕັ້ງພະຍານຊ່ຽວຊານທີ່ເປັນເອກະລາດເພື່ອເຄື່ອນໄຫວດ້ວຍຕົນເອງ. ໃນບາງລະບົບ, ມີພຽງຜູ້ຊ່ຽວຊານທີ່ໄດ້ຖືກແຕ່ງຕັ້ງຈາກສານເທົ່ານັ້ນທີ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດ ແລະ ມັນເປັນສິ່ງສໍາຄັນທີ່ຈະໃຫ້ການ ແຕ່ງຕັ້ງຜູ້ຊ່ຽວຊານດັ່ງກ່າວເປັນກາງ ແລະ ໂປ່ງໃສ. ຂໍ້ປົກຝ່ອງຫຼັກຂອງວິທີການນີ້ຄືມັນອາດຈະຂັດຂວາງສານບໍ່ ໃຫ້ເຂົ້າເຖິງ

ຫຼາຍມຸມມອງທີ່ຖືກຕ້ອງ, ເຖິງແມ່ນວ່າສາມາດຫຼຸດຜ່ອນເຫດການນີ້ໄດ້ໂດຍການແຕ່ງຄະນະຜູ້ຊ່ຽວຊານ ຫຼື ຜ່ານການແຊກແຊງຂອງຝ່າຍຕ່າງໆໃນລະຫວ່າງຂະບວນການຝຶກຈຳລະນາ.

3. ເງື່ອນໄຂຄວາມຕ້ອງການສໍາລັບການຍອມຮັບເອົາຫຼັກຖານຄວາມຄິດເຫັນຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານ

- 3.1. ເມື່ອກົດໝາຍຂອງເຂດອໍານາດໃດໜຶ່ງອະນຸຍາດໃຫ້ຝ່າຍຕ່າງໆນໍາສືບຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານ, ສານອາດປະຕິເສດ ຫຼື ຈໍາກັດການນໍາໃຊ້ຫຼັກຖານດັ່ງກ່າວຕາມກົດເກນຂອງຫຼັກຖານຂອງສານເອງ. ຜູ້ຊ່ຽວຊານດ້ານເສດຖະກິດທີ່ຖືກ ຈໍາເປັນນໍາສະເໜີຫຼັກຖານທາງເສດຖະກິດໃນສານແມ່ນມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະຖືກເບິ່ງວ່າເປັນພະຍານທີ່ໜ້າເຊື່ອຖື ແລະ ເປັນກາງ ຖ້າພວກເຂົາຖືກຮຽກຮ້ອງໃຫ້ອະທິບາຍວ່າ ເປັນຫຍັງທິດສະດີເສດຖະສາດບາງຢ່າງຈຶ່ງເຂັ້ມແຂງ ແລະ ເປັນ ຫຍັງຈຶ່ງຄວນນໍາໃຊ້ມັນກັບຂໍ້ເທັດຈິງຂອງກໍລະນີ, ແທນທີ່ຈະຮຽກຮ້ອງໃຫ້ນໍາໃຊ້ທິດສະດີໃດໜຶ່ງທີ່ມີຈຸດປະສົງພຽງ ແຕ່ເພື່ອຮັບໃຊ້ປະໂຫຍດຂອງລູກຄ້າເທົ່ານັ້ນ. ພວກເຂົາອາດຈະນໍາທັດສະນະໃໝ່ເຂົ້າມາສູ່ໂຕະຝຶກຈຳລະນາ.
- 3.2. ສານສາມາດຄົ້ນຫາຫຼັກຖານທີ່ບໍ່ສາມາດຍອມຮັບໄດ້ ຫຼື ມີນໍ້າໜັກໜ້ອຍໂດຍຂຶ້ນກັບກົດເກນຂອງຫຼັກຖານທີ່ ກ່ຽວຂ້ອງ. ຄວນສັງເກດວ່າມີຄວາມແຕກຕ່າງທີ່ເຂດອໍານາດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຂອບເຂດທີ່ກົດລະບຽບ ແລະ ຂັ້ນ ຕອນການຄວບຄຸມພະຍານທີ່ຊ່ຽວຊານທາງເສດຖະກິດໃນຂະບວນການຝຶກຈຳລະນາຂອງສານຖືກການພັດທະນາຂຶ້ນ ມາ.
- 3.3. ຢູ່ໃນອິດສະຕາລີ, ຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານທີ່ຝ່າຍຕ່າງໆຍື່ນອາດຖືກຄົ້ນພົບວ່າບໍ່ສາມາດຍອມຮັບ ໄດ້ ແລະ ມີນໍ້າໜັກໜ້ອຍ, ຖ້າຫາກວ່າ:
  - a. ຄໍາຖາມ ຫຼື ບັນຫາໃດໜຶ່ງທີ່ຜູ້ຊ່ຽວຊານສະແດງຄວາມຄິດເຫັນນັ້ນຢູ່ນອກຂອບເຂດຄວາມຊ່ຽວຊານຂອງຜູ້ ຊ່ຽວຊານນັ້ນ;
  - b. ຄໍາແນະນໍາທີ່ໃຫ້ກັບຜູ້ຊ່ຽວຊານ ບໍ່ຖືກເປີດເຜີຍ;
  - c. ສົມມຸດຕິຖານ ຫຼື ຂໍ້ເທັດຈິງທີ່ເປັນສາລະສໍາຄັນທີ່ອ້າງອີງຄວາມເຫັນນັ້ນຍັງບໍ່ໄດ້ເປີດເຜີຍ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ດີໂດຍ ຫຼັກຖານອື່ນ;
  - d. ຜູ້ຊ່ຽວຊານບໍ່ສາມາດດໍາເນີນການສອບຖາມທັງໝົດທີ່ຜູ້ຊ່ຽວຊານເຊື່ອວ່າເປັນທີ່ຕ້ອງການ ແລະ ເໝາະສົມ; ຫຼື
  - e. ການໃຫ້ເຫດຜົນບໍ່ໄດ້ຖືກກ່າວຢ່າງຊັດເຈນ.
- 3.4. ໃນບາງເຂດອໍານາດ, ສານຄົ້ນພົບວ່າມັນມີປະໂຫຍດທີ່ຈະພັດທະນາລາຍການຄໍາຖາມທີ່ເປັນປະໂຫຍດໃຫ້ຜູ້ພິພາກສາ ໄດ້ຖາມຜູ້ຊ່ຽວຊານເພື່ອປະເມີນຄວາມໜ້າເຊື່ອຖືຂອງພວກເຂົາ. ຄໍາຖາມເຫຼົ່ານີ້ອາດໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນກັບບັນຫາ ຄວາມໜ້າເຊື່ອຖື, ຄວາມກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ຄວາມສະໜ້າສະເໝີພາຍໃນ, ພ້ອມທັງຄໍາຖາມທີ່ວ່າ ທິດສະດີຂັ້ນສູງໄດ້ ຖືກຕີພິມໃນສໍານັກພິມທີ່ມີການທົບທວນໂດຍຜູ້ຮູ້ສະເໝີກັນ ຫຼື ບໍ່.

4. ຜູ້ຊ່ຽວຊານທີ່ມີຄຸນສົມບັດທີ່ເໝາະສົມ

- 4.1. ຫຼັກຖານຄວາມຄິດເຫັນຂອງຜູ້ຊ່ຽວຊານຈະເປັນປະໂຫຍດຕໍ່ສານ ຖ້າຫາກວ່າມັນອີງໃສ່ຄວາມຮູ້ວິຊາການທັງໝົດ ຫຼື ຈໍານວນຫຼາຍທີ່ເກີດຂຶ້ນມາຈາກການຝຶກອົບຮົມ, ການສຶກສາ ຫຼື ປະສົບການຂອງຜູ້ຊ່ຽວຊານ.
- 4.2. ໃນການປະເມີນນໍ້າໜັກຂອງຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານທີ່ຖືກຍື່ນຈາກຝ່າຍຕ່າງໆ ຫຼື ເມື່ອກໍາລັງເລືອກຜູ້ຊ່ຽວຊານທີ່ ໄດ້ຮັບການແຕ່ງຕັ້ງຈາກສານ, ຜູ້ພິພາກສາຄວນພິຈາລະນາຄຸນສົມບັດຂອງຜູ້ຊ່ຽວຊານ ເພື່ອສະແດງຄວາມຄິດເຫັນ ຕໍ່ຄໍາຖາມ ຫຼື ບັນຫາໃດໜຶ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນກໍລະນີ. ຕົວຢ່າງ: ນັກວິຊາການໃນຂະແໜງເສດຖະສາດອາດບໍ່ມີ

ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Area (AANZFTA)
Economic Cooperation Support Program (AECSP)

ຄຸນສົມບັດເໝາະສົມທີ່ຈະສະແດງຄວາມຄິດເຫັນຕໍ່ການດໍາເນີນງານຂອງອຸດສາຫະກຳທີ່ສະເພາະໃດໜຶ່ງທີ່ນັກວິຊາການຄົນນັ້ນບໍ່ໄດ້ສຶກສາ ຫຼື ເຮັດວຽກນໍາ.

- 4.3. ຄວາມໜ້າເຊື່ອຖືຂອງພະຍານທີ່ຊ່ຽວຊານທີ່ຝ່າຍຕ່າງໆເລືອກອາດຈະຖືກສານປະເມີນໃຫ້ເສຍປຽບ ຖ້າຄຸນສົມບັດຂອງຜູ້ຊ່ຽວຊານບໍ່ໜັກແໜ້ນ ແລະ ບໍ່ນໍາສະເໜີຫຼັກຖານຢ່າງຊັດເຈນ ຫຼື ຖ້າຄວາມຄິດເຫັນຂອງຜູ້ຊ່ຽວຊານຄົນດັ່ງກ່າວປາກົດວ່າຂາດຄວາມເປັນກາງ ຫຼື ເປັນພວກດຽວກັນກັບຝ່າຍໃດໜຶ່ງ.

5. ລາຍງານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານ

- 5.1. ມັນເປັນການປະຕິບັດປົກກະຕິທົ່ວໂລກທີ່ຈະສົ່ງຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານໃນເລື່ອງການແຂ່ງຂັນເປັນຮູບລັກສະນະຂອງລາຍງານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານ. ຫຼັງຈາກນັ້ນ ເນື້ອໃນຂອງລາຍງານເຫຼົ່ານັ້ນອາດຈະຖືກຄັດຄ້ານ ອີງຕາມກົດເກນຫຼັກຖານຂອງແຕ່ລະເຂດອຳນາດ, ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ຜ່ານການຖາມຄ້ານໃນສານ ຫຼື ຜ່ານການສົ່ງລາຍງານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານຂອງອີກຝ່າຍໜຶ່ງ.

- 5.2. ລາຍງານຜູ້ຊ່ຽວຊານຈະເປັນປະໂຫຍດຕໍ່ສານຫຼາຍທີ່ສຸດ ຖ້າພວກມັນ:
  - a. ສະແດງອອກຢ່າງຊັດເຈນ, ລວມທັງບົດສະຫຼຸບຫຍໍ້ໃນຕອນເລີ່ມຕົ້ນ ແລະ ຖະແຫຼງເຫດຜົນສໍາລັບຄວາມຄິດເຫັນແຕ່ລະຢ່າງ ແລະ ຫຼີກລ້ຽງຄໍາສັບເຕັກນິກສະເພາະໃນບ່ອນທີ່ເປັນໄປໄດ້;
  - b. ກຳນົດຢ່າງເປັນກາງທີ່ຈະສະແດງຄວາມຄິດເຫັນກ່ຽວກັບຄໍາຖາມ ຫຼື ບັນຫາທີ່ກໍານົດໄວ້ຢ່າງຊັດເຈນ, ແທນທີ່ຈະອະທິບາຍແບບນໍ້າທົ່ວມທັງ ຫຼື ນໍາສະເໜີທິດສະດີທົ່ວໄປ; ແລະ
  - c. ບໍ່ມີນໍ້າສຽງທີ່ຂັດແຍ່ງ ຫຼື ໂຕ້ແຍ່ງ.

- 5.3. ໂດຍສະເພາະໃນກໍລະນີທີ່ຜູ້ຊ່ຽວຊານຖືກແຕ່ງຕັ້ງຈາກຝ່າຍໃດຝ່າຍໜຶ່ງ, ສານອາດຈະຕ້ອງພິຈາລະນາວ່າລາຍງານດັ່ງກ່າວລວມມີ:
  - a. ຄຸນສົມບັດຂອງຜູ້ຊ່ຽວຊານທີ່ຈັດຕຽມລາຍງານດັ່ງກ່າວ;
  - b. ຄໍາແນະນໍາແກ່ຜູ້ຊ່ຽວຊານ, ລວມທັງບັນດາຄໍາຖາມສະເພາະທີ່ຂໍໃຫ້ຜູ້ຊ່ຽວຊານຊີ້ແຈງ;
  - c. ຂໍ້ສົມມຸດຕິຖານ ຫຼື ຂໍ້ເທັດຈິງທີ່ເປັນສາລະສໍາຄັນເຊິ່ງອີງຕາມຄວາມຄິດເຫັນແຕ່ລະຢ່າງ;
  - d. ເຫດຜົນ ແລະ ບົດຂຽນອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຫຼື ເນື້ອຫາອື່ນໆທີ່ຊ່ວຍໃຊ້ໃນການສະໜັບສະໜູນຄວາມຄິດເຫັນແຕ່ລະຢ່າງ;
  - e. ການກວດສອບ, ການທົດສອບ ຫຼື ການສືບສວນໃດໜຶ່ງທີ່ຜູ້ຊ່ຽວຊານອາໄສ, ລວມທັງຕົວຕົນ ແລະ ຄຸນນະສົມບັດຂອງບຸກຄົນທີ່ເຜີຍແຜ່ມັນ;
  - f. ລາຍລະອຽດຂອງຄວາມຄິດເຫັນໃດໜຶ່ງທີ່ກ່າວໂດຍບຸກຄົນອື່ນ, ເຊິ່ງເປັນສິ່ງທີ່ຜູ້ຊ່ຽວຊານໄດ້ຍອມຮັບ ແລະ ອີງຕາມ;
  - g. ຂໍ້ຄວາມປະຕິເສດຄວາມຮັບຜິດຊອບທີ່ເໝາະສົມ ຖ້າມີເລື່ອງໃດໜຶ່ງບໍ່ໄດ້ຢູ່ໃນຂະແໜງຄວາມຊໍານານຂອງຜູ້ຊ່ຽວຊານ ຫຼື ຄວາມຄິດເຫັນທີ່ຖືກສະຫຼຸບບໍ່ສາມາດສະແດງອອກມາໄດ້ ຍ້ອນຂໍ້ມູນບໍ່ພຽງພໍ ຫຼື ດ້ວຍເຫດຜົນ

ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Area (AANZFTA)
Economic Cooperation Support Program (AECSP)

ອື່ນ; ແລະ

- h. ຄຸນສົມບັດທີ່ເໝາະສົມອື່ນໆກ່ຽວກັບຄວາມຄິດເຫັນທີ່ສະແດງອອກໃນລາຍງານ ເຊິ່ງຫາກປາສະຈາກສິ່ງນັ້ນລາຍງານອາດຈະບໍ່ຄົບຖ້ວນ ຫຼື ບໍ່ຖືກຕ້ອງ.

6. ການໃຊ້ຫຼັກຖານ ແລະ ພະຍານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານທີ່ເໝາະສົມ

- 6.1. ການຄຸ້ມຄອງຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານມີຄວາມສໍາຄັນໃນກໍລະນີການແຂ່ງຂັນສ່ວນໃຫຍ່. ດັ່ງທີ່ລະບຸໄວ້ຂ້າງເທິງ, ກົນໄກ ແລະ ອໍານາດທີ່ສານມີໃຫ້ເພື່ອຄຸ້ມຄອງຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານແມ່ນແຕກຕ່າງກັນໄປຕາມເຂດອໍານາດ.
- 6.2. ເພື່ອອໍານວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ນໍາໃຊ້ຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານຢ່າງມີປະສິດທິພາບໃນອິດສະຕາຣີ, ສານອາດສະແຫວງຫາເພື່ອກໍານົດແຕ່ຫົວຫີ:
  - a. ຈໍານວນຂອງພະຍານຜູ້ຊ່ຽວຊານທີ່ແຕ່ລະຝ່າຍສະເໜີໃຫ້ເຊື່ອຖື;
  - b. ຂອບເຂດຄວາມຊໍານານຂອງພວກເຂົາຕາມລໍາດັບ;
  - c. ບັນຫານໍາສະເໜີທີ່ຜູ້ຊ່ຽວຊານແຕ່ລະຄົນຈະຊື່ແຈງ; ແລະ
  - d. ວິທີການຈັດການຫຼັກຖານຜູ້ຊ່ຽວຊານໃຫ້ດີທີ່ສຸດ.
- 6.3. ມັນເປັນທີ່ຕ້ອງການໃຫ້ຝ່າຍຕ່າງໆພະຍາຍາມຕົກລົງກັນລ່ວງໜ້າກ່ຽວກັບຄໍາຖາມ ຫຼື ບັນຫາສະເໜີໃຫ້ເປັນຫົວຂໍ້ຂອງຫຼັກຖານຜູ້ຊ່ຽວຊານ ພ້ອມທັງຂໍ້ເທັດຈິງ ແລະ ສົມມຸດຕິຖານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ສານອາດພິຈາລະນາອອກຄໍາສັ່ງໃຫ້ສະໜັບສະໜູນເລື່ອງນີ້.
- 6.4. ໃນກໍລະນີທີ່ເປັນໄປໄດ້, ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງສານໃນເບື້ອງຕົ້ນໃນການຄຸ້ມຄອງຫຼັກຖານຜູ້ຊ່ຽວຊານສາມາດຮັບປະກັນໄດ້ວ່າຄໍາຖາມ ຫຼື ສົມມຸດຕິຖານໃດໜຶ່ງທີ່ມອບໃຫ້ແກ່ຜູ້ຊ່ຽວຊານນັ້ນຈະຢູ່ໃນລັກສະນະທີ່ເປັນກາງ ແລະ ໃນລັກສະນະທີ່ຜູ້ຊ່ຽວຊານບໍ່ໄດ້ຈໍາກັດຢູ່ແຕ່ການຊື່ແຈງບັນຫາທີ່ເປັນສ່ວນຕົວ, ບໍ່ໄດ້ກ່ຽວຂ້ອງ ຫຼື ບໍ່ມີສາລະສໍາຄັນ. ມັນຍັງສາມາດຮັບປະກັນໄດ້ອີກວ່າຫຼັກຖານຈາກຜູ້ຊ່ຽວຊານບໍ່ພຽງແຕ່ອະທິບາຍເຖິງທິດສະດີທາງເສດຖະສາດ, ແຕ່ຍັງລວມໄປເຖິງວິທີການທີ່ຈະນໍາໄປໃຊ້ໃນສະຖານະການໃດໜຶ່ງຂອງກໍລະນີກ່ອນອະທິບາຍໃນສານ.
- 6.5. ການຄຸ້ມຄອງກໍລະນີທີ່ດີຍັງສາມາດເອົາຊະນະຄວາມສ່ຽງອື່ນໆອີກຫຼາຍໃນການນໍາໃຊ້ຫຼັກຖານຜູ້ຊ່ຽວຊານ, ລວມທັງການຄຸ້ມຄອງປະລິມານ, ເວລາຂອງການກະກຽມ ແລະ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ.
- 6.6. ໃນວົງກວ້າງຂຶ້ນແມ່ນໄດ້ລະບຸຫຼັກການສໍາຄັນຈໍານວນໜຶ່ງໂດຍ OECD ເຊິ່ງອາດຊ່ວຍສານ ເມື່ອຜູ້ຊ່ຽວຊານມີສ່ວນຮ່ວມໃນການພິຈາລະນາຄະດີການແຂ່ງຂັນດ້ານກົດໝາຍ. ຜູ້ຊ່ຽວຊານທາງດ້ານເສດຖະກິດບໍ່ຄວນໄດ້ຮັບຄວາມເຊື່ອຖືໃຫ້ເປັນພະຍານຂໍ້ເທັດຈິງ; ກົງກັນຂ້າມ, ພວກເຂົາຄວນໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນກັບການວິເຄາະເສດຖະກິດ ຫຼື ເສດຖະມິຕິຂອງຂໍ້ເທັດຈິງທີ່ນໍາມາສະເໜີແລ້ວ ແລະ ກໍານົດຜ່ານພະຍານອື່ນໆ. ທິດສະດີທາງເສດຖະກິດ ແລະ ລະບຽບວິທີການທີ່ກ້າວໜ້າຄວນຜ່ານການທົດສອບຢ່າງພຽງພໍໃນຊຸມຊົນເສດຖະສາດ. ຜູ້ຊ່ຽວຊານບໍ່ຄວນຈໍາກັດຂໍ້ມູນທີ່ພວກເຂົາວິເຄາະຢ່າງແຄບໆ. ຜູ້ຊ່ຽວຊານເສດຖະກິດບໍ່ຄວນມີຕໍາແໜ່ງສູງກວ່າຜູ້ຊ່ຽວຊານດ້ານອຸດສະຫະກໍາ, ບໍ່ສະນັ້ນຄວາມສ່ຽງດ້ານຄວາມໜ້າເຊື່ອຖືຂອງພວກເຂົາຈະໄດ້ຮັບອັນຕະລາຍຢ່າງແນ່ນອນໃນລະຫວ່າງຂະບວນການພິຈາລະນາ. ສຸດທ້າຍນີ້, ມັນເປັນສິ່ງສໍາຄັນທີ່ຕ້ອງຈື່ໄວ້ວ່າຜູ້ຊ່ຽວຊານອາດມີບົດບາດທີ່ໂຈມຕີ ແລະ ບ້ອງກັນເພື່ອສະແດງໃນກໍລະນີດັ່ງກ່າວ.

7. ແບບຈຳລອງຂອງຫຼັກຖານຜູ້ຊຽວຊານ

- 7.1. ອິດສະຕາລີເປັນເຂດອຳນາດຕາມກົດໝາຍປະເພນີທີ່ນຳໃຊ້ລະບົບກ່າວຫາ. ດັ່ງນັ້ນ, ໃນກໍລະນີຢູ່ຕໍ່ໜ້າສານອິດສະຕາລີ ແຕ່ຝ່າຍທີ່ຈະດຳເນີນການໂຕ້ແຍ້ງອາດຈະຕ້ອງຮຽກຫຼັກຖານຫຼັກຈາກຜູ້ຊຽວຊານໜຶ່ງຄົນ ຫຼື ຫຼາຍກວ່າເພື່ອສະໜັບສະໜູນກໍລະນີຂອງພວກເຂົາ. ໂດຍດັ່ງເດີມແລ້ວ, ຫຼັກຖານດັ່ງກ່າວຈະຖືກຄັດຄ້ານໃນໄລຍະການຖາມຄ້ານ.
- 7.2. ໃນບາງເລື່ອງ, ວິທີການດັ່ງເດີມຕໍ່ຫຼັກຖານຜູ້ຊຽວຊານນີ້ຈະເປັນແບບຈຳລອງທີ່ເໝາະສົມທີ່ສຸດສຳລັບການນຳສະເໜີຂອງຫຼັກຖານຜູ້ຊຽວຊານ. ລະບົບອື່ນມີວິທີການອື່ນສຳລັບຫຼັກຖານຜູ້ຊຽວຊານ ເຊິ່ງຈະເໝາະສົມດີກັບບາງກໍລະນີເຊັ່ນກັນ. ຕົວຢ່າງ: ໃນເຂດອຳນາດກົດໝາຍແຜ່ງ, ມັນເປັນເລື່ອງປົກກະຕິທີ່ຜູ້ຊຽວຊານຈະຖືກແຕ່ງຕັ້ງໂດຍຄູ່ຮ່ວມກໍລະນີຮ່ວມ ຫຼື ໂດຍສານຜູ້ດຽວ.
- 7.3. ໃນເຫດການໃດໜຶ່ງ, ວິທີການອື່ນຕໍ່ຫຼັກຖານຜູ້ຊຽວຊານອາດຈະເໝາະສົມສຳລັບແຕ່ລະກໍລະນີ. ໃນອິດສະຕາລີ, ເມື່ອສານມີອຳນາດຄຸ້ມຄອງກໍລະນີຢ່າງຄອບຄຸມ, ສານດັ່ງກ່າວອາດຈະພິຈາລະນາແບບຈຳລອງທາງເລືອກສຳລັບການນຳສະເໜີຫຼັກຖານຜູ້ຊຽວຊານ.
- 7.4. ໜຶ່ງແບບຈຳລອງທາງເລືອກທີ່ສາມາດພິຈາລະນາໄດ້ແມ່ນການຍື່ນຫຼັກຖານຜູ້ຊຽວຊານຜ່ອມກັນ, ເຊິ່ງເປັນທີ່ຮູ້ຈັກໃນອິດສະຕາລີວ່າ 'ອ່າງນ້ຳຮ້ອນ'. ວິທີການນີ້ມັກຖືກນຳໃຊ້ໃນກໍລະນີກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນຂອງອິດສະຕາລີ, ຜ່ອມທັງໃນນິວຊີແລນ ແລະ ໃນສະຫະລາຊະອານາຈັກເປັນບາງໂອກາດ. ມັນກ່ຽວພັນມີຜູ້ຊຽວຊານທີ່ຈະຈັດກຽມລາຍງານຮ່ວມເພື່ອນຳສະເໜີບ່ອນໃດທີ່ພວກເຂົາເຫັນດ້ວຍ ຫຼື ບ່ອນໃດທີ່ພວກເຂົາບໍ່ເຫັນດ້ວຍ. ອາດຈະມີການແຕ່ງຕັ້ງຜູ້ຊ່ວຍອຳນວຍຄວາມສະດວກແບບເອກະລາດເພື່ອດູແລຂະບວນການນີ້. ໃນມື້ພິຈາລະນາຄະດີ, ຜູ້ຊຽວຊານຈະຖືກເອີ້ນໃຫ້ມອບຫຼັກຖານໃນເວລາດຽວກັນ. ຂະບວນການຫຼັກຖານຜ່ອມກັນອະນຸຍາດໃຫ້ມີການແລກປ່ຽນຢ່າງມີເຫດຜົນ ແລະ ເປັນລະບົບລະບົບລະຫວ່າງພະຍານຜູ້ຊຽວຊານຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ ຜ່ອມທັງລະຫວ່າງພະຍານທີ່ຊຽວຊານແຕ່ລະຄົນ, ນັກກົດໝາຍສຳລັບແຕ່ລະຝ່າຍ ແລະ ສານ. ໃນມື້ພິຈາລະນາຄະດີ, ພະຍານຜູ້ຊຽວຊານຈະໄດ້ຮັບໂອກາດໃຫ້ສະແດງບົດສະຫຼຸບຄວາມຄິດເຫັນຂອງພວກເຂົາ ແລະ ອະທິບາຍເຖິງສິ່ງທີ່ພວກເຂົາພິຈາລະນາວ່າເປັນບັນຫາຕົ້ນຕໍຂອງການຂັດແຍ້ງລະຫວ່າງຜູ້ຊຽວຊານ ຕາມທີ່ພວກເຂົາເຫັນເປັນຄຳເວົ້າຂອງພວກເຂົາເອງ.

8. ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ

- 8.1. ຊັບພະຍາກອນດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບຫຼັກການຜູ້ຊຽວຊານໃນສານກາງຂອງອົດສະຕາລີ. ເນື້ອຫາອາດມີປະໂຫຍດເປັນບ່ອນອ້າງອີງທົ່ວໄປສໍາລັບຜູ້ພິພາກສາໃນປະເທດສະມາຊິກອາຊຽນ:
- a. ຈັສຕິສ ມິດເດິຕັນ, [ຫຼັກການຊຽວຊານທາງເສດຖະສາດ](#), 16 ຕຸລາ 2007
  - b. OECD, [ການນໍາສະເໜີທິດສະດີເສດຖະກິດທີ່ຊັບຊ້ອນໃຫ້ແກ່ຜູ້ພິພາກສາ](#), 2008
  - c. OECD, [ຄວາມຍຸຕິທໍາຂອງຂະບວນການ: ເຈົ້າໜ້າທີ່ຄຸ້ມຄອງການແຂ່ງຂັນ, ສານ ແລະ ການພັດທະນາເມື່ອບໍ່ດົນມານີ້](#), 2011
  - d. ຈັສຕິສ ຣາແອສ, [ການນໍາໃຊ້ “ອ່ານໍ້າຮ້ອນ” - ວິທີທີ່ຫຼັກການຊຽວຊານຮ່ວມຊ່ວຍເຫຼືອໃຫ້ເຂົ້າໃຈບັນຫາ](#), 12 ຕຸລາ 2013
  - e. ສານກາງຂອງອົດສະຕາລີ (Federal Court of Australia), [ຂໍ້ສັງເກດການປະຕິບັດຂອງຫຼັກການຊຽວຊານ \(GPN-EXPT\)](#), 25 ຕຸລາ 2016
  - f. OECD, [ວິທີແກ້ໄຂກໍລະນີແຂ່ງຂັນໂດຍສານສະເພາະ ແລະ ສານທົ່ວໄປ: ການກວດປະສົບການສາກົນ](#), 2016
  - g. ສານກາງຂອງອົດສະຕາລີ (Federal Court of Australia), [ຄຸ້ມຫຼັກການຊຽວຊານ ແລະ ພະຍານຊຽວຊານ](#)